

Kortanalys

Livstidsdomar – utveckling
och faktisk strafftid

Innehåll

Livstids fängelse och tidsomvandling av straffet	3
Antalet livstidsdomar har ökat åren 1975–2004, därefter minskat	4
Livstids fängelse utdöms i princip endast för mord.....	5
Drygt 3 procent av fängelsepopulationen avtjänar ett livstidsstraff.....	6
Strafftiden vid tidsomvandlade livstidsdomar har ökat.....	7
Sammanfattande kommentar	9
Referenser	10
Datakällor.....	10

URN: NBN: SE: BRA-599
© Brottsförebyggande rådet 2015

Författare: Lisa Westfelt
Omslagsillustration: Susanne Engman
Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08–527 58 400, fax 08–411 90 75, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna kortanalys kan laddas ner från Brås webbplats www.bra.se

Livstidsdomar – utveckling och faktisk strafftid

I denna kortanalys beskrivs livstidsstraffets användning och tillämpning sedan 1970-talet och fram till idag. Beskrivningen visar bland annat att antalet utdömda livstidsstraff ökade kontinuerligt fram till mitten av 2000-talet för att därefter minska, och att den strafftid som livstidsdömda i praktiken avtjänar ökat kraftigt under de senaste 20 åren.

Livstidsstraffet är det strängaste straffet i den svenska lagstiftningen och är reserverat som en påföljd för de allra grövsta brotten. Det finns hittills ingen sammanställd kartläggning över hur långa straff som livstidsdömda i praktiken avtjänar, sett över en längre tidsperiod och fram till idag. Det gör att det varit svårt att med någon mer exakt het säga vad ett livstidsstraff i praktiken innebär när det gäller strafftidens längd, och hur praxis ändrats över tid.¹

Syftet med denna kortanalys är därför att ge en beskrivning av användningen och tillämpningen av livstidsstraffet i Sverige, och också att kartlägga hur lång strafftid ett livstidsstraff inneburit i praktiken under de senaste decennierna. Sex frågeställningar ligger till grund för beskrivningen:

1. Hur många döms till livstids fängelse varje år?
2. Hur stor andel av alla som döms till fängelse får en livstidsdom?
3. Vilka brott har lett till livstids fängelse?
4. Hur stor andel av dem som döms för mord får en livstidsdom?
5. Hur stor andel av fängelsepopulationen avtjänar ett livstidsstraff?
6. Hur lång strafftid innebär en livstidsdom i praktiken?

¹ Fram till år 2009 schablonberäknades till exempel livstidsstraff som ett fängelsestraff på 10 år då kriminalstatistiken över genomsnittliga strafftider presenterades. Efter 2009 utesluts istället livstidsdömda ur kriminalstatistikens beräkningar av genomsnittliga strafftider för olika brott.

Det datamaterial som används för beskrivningen är uppgifter från den officiella lagföringsstatistiken, kriminalvårdens statistikportal och statistiksupport samt särskilt sammanställd statistik över tidsomvandling av livstidsstraff åren 1965–2013.²

Livstids fängelse och tidsomvandling av straffet

Livstidsstraffet är som sagt det strängaste straffet i den svenska lagstiftningen. Det är reserverat som en påföljd för de allra grövsta brotten, där gärningspersonen visat särskild grymhet eller förslagenhet. De brott som kan leda till livstids fängelse är exempelvis mord, spioneri, folkmord, människorov, grov mordbrand, terroristbrott och olika krigsbrott.

Förutsättningarna för frigivning från ett livstidsstraff skiljer sig från tidsbestämda straff, och det första steget är att få livstidsdomen omvandlad till ett tidsbestämt straff. Fram till 2006 kunde en livstidsdömd få straffet tidsbestämt genom att söka och få nåd hos regeringen. Från 2007 sker detta istället genom en domstolsprövning i Örebro tingsrätt, som prövar omvandlingsansökan.

Anledningen till att man införde detta nya system var bland annat att förbättra förutsebarheten, både för de dömda och för Kriminalvården, och att i högre grad kunna inrikta verkställigheten på frigivningsförberedande åtgärder. Man ville också uppnå en ökad tydlighet i systemet, stärka livstidsdömdas rättssäkerhet och öka deras incitament att själva främja sin frigivning och anpassning i samhället. Beslut om att bevilja eller avslå en ansökan om nåd hade

² Denna sammanställning baseras på redovisade uppgifter i SOU 2002:26 för åren 1965–2001, inhämtade uppgifter från Justitiedepartementet för perioden 2002–2006 samt uppgifter inhämtade från Örebro tingsrätt för åren 2007–2013.

tidigare tagits utan att någon motivering till beslutet lämnades. Domstolsförfarandet där skälen till beslutet också anges har bidragit till en mer öppen process.

En ansökan om att få straffet tidsomvandlat kan ske tidigast då den dömda avtjänat 10 år av straffet. Vid en tidsomvandling får straffets längd inte understiga den övre gränsen för fängelsestraff på viss tid, vilket numera är 18 år. Även tidsomvandlade livstidsstraff omfattas av principen om frigivning efter två tredjedelar av strafftiden (SOU 2002:26; prop. 2005/06:35 s. 13, 15–16, 19; RMV 2010; Jareborg & Zila 2010 s. 37; Johansson 2013).

Antalet livstidsdomar har ökat åren 1975–2004, därefter minskat

Kortanalysens första frågor rör hur många som årligen döms till livstids fängelse och hur stor andel av alla fängelsedomar som utgörs av livstids fängelse. Mellan åren 1975 och 2013 har totalt sett 326 livstidsdomar utdömts. Antalet ökade kontinuerligt under hela perioden fram till år 2004, då 24 livstidsdomar utdömdes. Därefter har antalet minskat igen, och år 2013 dömdes 6 personer till livstids fängelse. Utvecklingen av antalet livstidsdomar visas i figur 1 (heldragen linje).

I figur 1 visas också andelen livstidsdomar i relation till samtliga fängelsedomar respektive år (staplar). Det handlar om en mycket liten andel – mellan mindre än 0,01 procent och 0,16 procent under perioden. Utvecklingen av andelen livstidsdomar i relation till samtliga fängelsedomar ser likadan ut som utvecklingen av antalet livs-

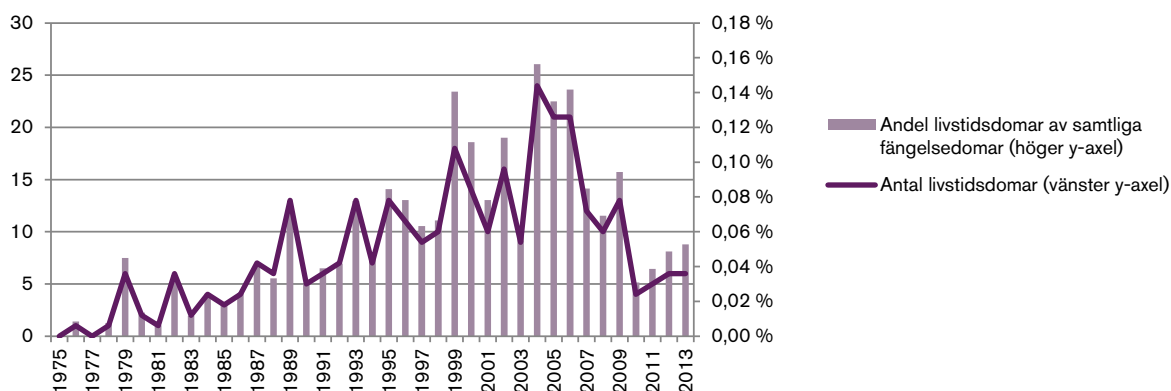
tidsdomar. Andelen livstidsdomar har ökat under hela perioden fram till mitten av 00-talet, för att sedan minska igen.

Färre får rättspsykiatrisk vård och skärpt praxis vid grovt våld

Ökningen av antalet livstidsdomar fram till mitten av 2000-talet kan inte förklaras av att de brott som kan leda till livstids fängelse (främst mordbrottsligheten, se nedan) skulle ha blivit grövre. Morden har inte heller blivit fler (SOU 2002:26, s. 38; SOU 2007:90 s. 125; Brå 2012 s. 309). Ökningen under 1990-talet och framåt kan istället delvis förklaras av att förutsättningarna för att döma till rättspsykiatrisk vård skärptes 1992, bland annat i och med införandet av begreppet allvarlig psykisk störning. Ett av syftena med reformen var att begränsa användningen av tvångsvård och istället öka möjligheterna att döma till fängelse (SOU 2002:26 s. 38; prop. 2005/06:35 s. 13; SOU 2007:90 s. 125; Brå 2012 s. 309). Skärpningen har medfört att en del personer som tidigare fått rättspsykiatrisk vård istället döms till livstids fängelse.

År 2008 utvidgades möjligheterna ytterligare att döma till fängelse istället för rättspsykiatrisk vård. Det fängelseförbud som tidigare funnits när brott begåtts under påverkan av en allvarlig psykisk störning, ändrades då till en presumtion för att en annan påföljd än fängelse ska väljas. Fängelse får numera ådömas en person med allvarlig psykisk störning om det finns synnerliga skäl, som exempelvis att brottet har ett högt straffvärde, om behov av psykiatrisk vård saknas, om personen själv vållat

Figur 1. Antalet livstidsdomar respektive andelen livstidsdomar av samtliga domslut med fängelse 1975–2013. Källa: Sveriges officiella kriminalstatistik.

tillståndet vid brottet genom till exempel berusning, eller att brottet begåtts under påverkan av ett hastigt övergående psykos-tillstånd (prop. 2007/08:97 s. 18–25). Denna förändring bidrar sannolikt till att fler personer som tidigare skulle ha fått rättspsykiatrisk vård nu istället döms till livstids fängelse.

Ökningen av antalet livstidsdomar kan också, vid sidan av begränsningarna i användningen av rättspsykiatrisk vård, sättas i relation till att praxis har utvecklats mot en allt strängare syn på våld i allmänhet och däribland det dödliga våldet. Andelen dödliga våldsbrott som rubriceras som mord har exempelvis ökat under 00-talet. Den utvecklingen har också bidragit till att fler döms till livstids fängelse (prop. 2005/06:35 s. 13; SOU 2007:90 s. 125; Brå 2012 s. 62, s. 309; Brå 2014 s. 68).

Ny praxis kring straff för mord år 2007

Som figur 1 visar har antalet livstidsdomar minskat från mitten av 00-talet. En bidragande orsak till detta är att Högsta domstolen 2007 meddelade en dom som innebar att normalstraffet för mord fortsättningsvis skulle vara fängelse i tio år, medan livstids fängelse endast skulle användas i de allvarligaste fallen (NJA 2007 s. 194). Det innebar en kursändring i straffmätningen vid mord, och fick till följd att antalet livstidsdomar minskade (Brå 2012 s. 62f, s. 309; Åklagarmyndigheten 2007 s. 4).

Skärpt straff för mord år 2009

Domen från Högsta domstolen 2007 bidrog dock också till att straffskalan för mord ändrades den 1 juli 2009. Straffskalan hade dessförinnan inneburit endast två alternativ, fängelse i tio år eller på livstid, och hade sett likadan ut sedan 1965. I prop. 2008/09:118 framhölls bland annat att omständigheterna i olika mordfall, både i förmildrande och försvårande riktning, fått för lite genomslag vid straffmätningen och att straffen för mord bör mätas ut på ett mer nyanserat sätt.

Straffskärpningen motiverades också med att det skulle ha utvecklats en minskad tolerans för våld i samhället och att det fanns ett behov av att markera en strängare syn

på våldsbrott, inklusive mord (prop. 2013/14:194 s. 8). För att alltså uppnå en mer nyanserad straffmätning för mord och en höjd straffnivå för de brott som inte når upp till livstid, ändrades därför straffskalan till fängelse på viss tid, lägst 10 och högst 18 år, eller på livstid (Ds 2013:55 s. 19f). Detta medförde en viss omfördelning från livstidsdomar till långa tidsbestämda straff och bidrog alltså också till minskningen i antalet livstidsdomar.

Sannolikt ett ökat antal livstidsdomar framöver

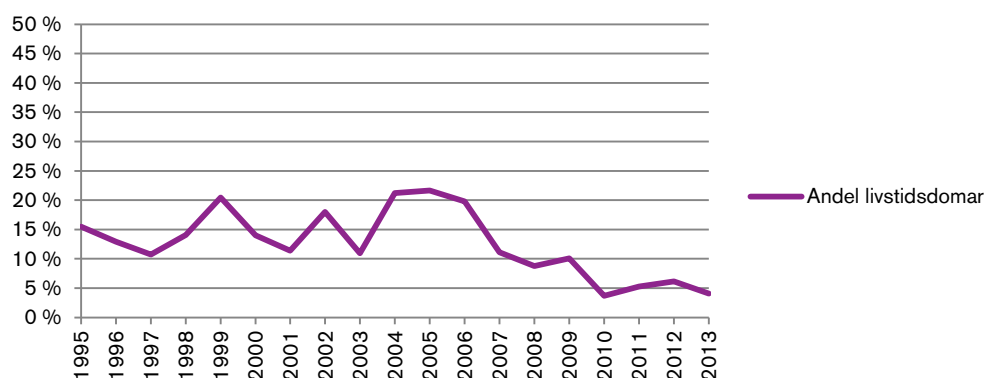
Den 1 juli 2014 skärptes straffet för mord ytterligare, på det sättet att livstids fängelse ska dömas ut om omständigheterna är försvårande. Tidigare ledde det till ett längre tidsbestämt straff. Motivet till straffskärpningen var att det i samhället skulle ha utvecklats en strängare syn på våldsbrott, och att denna strängare syn inte tillräckligt återspeglades i lagstiftning och praxis i domstolarna. Däremot konstaterades att en höjning av straffnivån *inte* kunde motiveras med hänvisning till brottsutvecklingen (eftersom det dödliga våldet minskar) eller till att det skulle ha någon brottsförebyggande effekt, genom att avskräcka eller att minska antalet återfall (eftersom livstidsstraff inte har sådana effekter). Inte heller kunde det motiveras utifrån någon anpassning till straffnivåerna i de andra nordiska länderna (prop. 2013/14:194 s. 14).

Livstidsstraffet ska därför numera utgöra normalstraffet för mord och ska användas i betydligt större utsträckning än tidigare, så att det döms ut i en majoritet av mordfallen (prop. 2013/14:194 s. 1). Det återstår att se hur detta påverkar utvecklingen av antalet utdömda livstidsdomar på sikt, och andelen livstidsstraff bland morddomar. Sannolikt kommer antalet utdömda livstidsdomar åter att öka.

Livstids fängelse utdöms i princip endast för mord

När det gäller analysens frågeställningar om vilka brott som renderat ett livstidsstraff och hur stor andel av de morddömda som fått livstids fängelse, finns officiell sta-

Figur 2. Andelen livstidsdomar av samtliga lagförda för mord 1995–2013. Källa: Sveriges officiella kriminalstatistik.

tistik endast tillgänglig från 1995, då Brå tog över ansvaret för den officiella kriminalstatistiken.

Sedan 1995 har i princip samtliga livstidsdomar utdömts för mord (inklusive försök, förberedelse, medhjälp och anstiftan till brott. Dessa brottsformer går inte att särskilja i den officiella statistiken). Under perioden 1995–2013 är det endast 2 av 232 livstidsdomar som utdömts för något annat brott.

Det är dock endast en mindre del av dem som döms för mord som döms till livstids fängelse. Tidsbestämda fängelsestraff och rättspsykiatrisk vård är också vanliga påföljder. Bland alla morddomar var det mellan 4 och 22 procent där livstids fängelse utdömdes under perioden 1995–2013. Utvecklingen visas i figur 2.

Andelen som döms till livstids fängelse för mord minskar från 2007 (se figur 2), vilket beror på den nya praxis som då började gälla vid straffmätningen för mord, och som beskrivits ovan. Sannolikt kommer denna andel att öka framöver, eftersom livstids fängelse sedan 1 juli 2014 ska utgöra normalstraffet för mord (se ovan).³

³ Att andelen livstidsdomar för mord i övrigt varierar från år till år kan också hänga samman med förändringar i andelen försöks-, medhjälps- och förberedelsebrott. Dessa former av brott leder sannolikt i högre grad till tidsbestämda påföljder än vid fullbordade mord, där andelen livstidsstraff kan antas vara högre. Eftersom dessa brottsformer inte särredovisas i den officiella kriminalstatistiken, har det inte varit möjligt att särskilja dem i denna kortanalys.

Drygt 3 procent av fängelsepopulationen avtjänar ett livstidsstraff

Bland kortanalysens frågor finns också den om hur stor andel av fängelsepopulationen som avtjänar ett livstidsstraff. Andelen med en livstidsdom bland klienter inskrivna i fängelse den 1 oktober respektive år, har ökat från 1,3 procent år 1995 till 3,4 procent år 2013. Att andelen med en livstidsdom inom anstaltspopulationen ökat kontinuerligt under denna period hänger dels samman med att antalet årligen utdömda livstidsstraff ökat under hela perioden fram till 2004. Den andelsmässiga ökningen de senaste åren hänger också samman med att anstaltspopulationen generellt sett minskat från år 2010 och framåt. En minskning i anstaltspopulationen har av naturliga skäl ingen omedelbar effekt på antalet inskrivna livstidsdömda, eftersom de sitter på så långa strafftider, och deras andel ökar därmed om anstaltspopulationen i övrigt minskar.

Det har också ända sedan åtminstone 1975 (med undantag för tre enskilda år), varje år varit fler personer som tilldömts en livstidsdom än som fått ett livstidsstraff tidsomvandlat. Det bidrar också till att andelen livstidsdömda som är inskrivna i anstalt ökat under hela perioden. Utvecklingen visas i figur 3.

Figur 3. Antalet och andelen inskrivna i anstalt med en livstidsdom 1995–2013 (den 1 oktober respektive år). Källa: Kriminalvårdens statistikportal samt statistiksupport.

Strafftiden vid tidsomvandlade livstidsdomar har ökat

Den sista frågeställningen för denna kortanalys rör hur lång strafftid en livstidsdom innebär i praktiken. Mellan åren 1965 och 2013 var det sammanlagt 128 personer som fick sitt livstidsstraff omvandlat till ett tidsbestämt straff.⁴ Det har under denna period varit mellan 0 och 11 personer årligen som fått sina livstidsstraff omvandlade. Det är väsentligt fler personer som årligen fått straffet omvandlat sedan år 2007, då Örebro tingsrätt tog över prövningen av omvandlingsansökningar, än under tidigare år. Av alla tidsomvandlade livstidsdomar under perioden 1965–2013 beviljades 36 procent (46 stycken) mellan 2007 och 2013.⁵

Den strafftid som livstidsdomar omvandlas till har ökat över tid. Under perioden 1965–1974 låg medelvärdet för tidsomvandlade livstidsstraff på 14 års fängelse,

medan det under perioden 2005–2013 ökat till nästan 25 års fängelse (se tabell 1).

Tabell 1. Genomsnittligt antal års fängelse för tidsomvandlade livstidsstraff 1965–2013. Källa: SOU 2002:26 bilaga 3, Justitiedepartementet (2014) samt Örebro tingsrätt (2014).

Tidsperiod	Genomsnittlig strafftid (år)
1965–1974	14,0
1975–1984	14,5
1985–1994	15,5
1995–2004	20,6
2005–2013	24,9

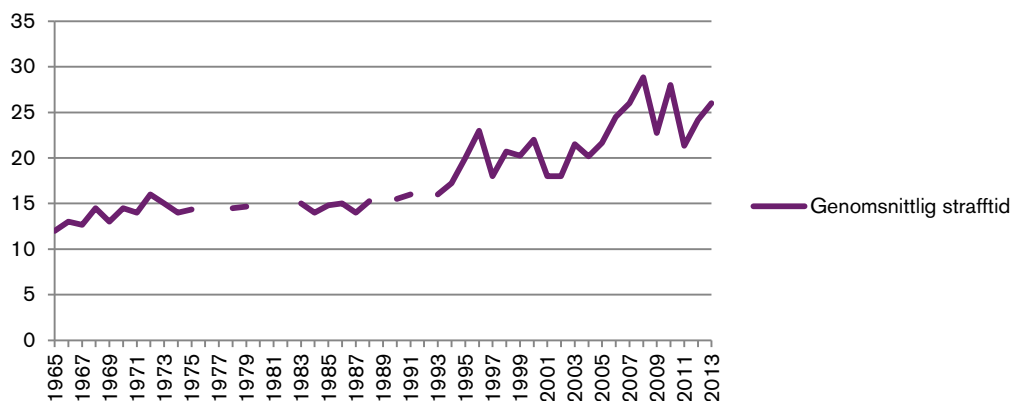
Det vanliga under 1960- och 1970-talen var att livstidsstraffen omvandlades till 14 eller 15 års fängelse. Under 1980-talet började det förekomma omvandlade strafftider på 16 och 18 års fängelse, men det var framförallt under 1990-talet och 2000-talet som strafftiderna vid omvandling ökade. Under 2000-talet har exempelvis ingen person fått sitt livstidsstraff omvandlat till ett kortare straff än 18 år – detta alltså även före den lagändring 2009 som innebar att straffskalan för mord ändrades till fängelse på viss tid, lägst 10 och högst 18 år, eller på livstid. Under 2000-talet har det vanliga varit strafftider på mellan 20 och 25 år. Det är dock tio personer som fått ett tidsomvandlat straff på 30 år eller mer, och tre personer som fått strafftider på 40 år eller mer.⁶

⁴ Ytterligare tre personer har fått livstidsstraff omvandlade, till omedelbar villkorlig frigivning respektive rättspsykiatrisk vård, men det framgår inte av datamaterialet hur lång strafftid de avtjänat före omvandlingen.

⁵ Relationen mellan antalet årligen prövade ansökningar/avgjorda mål/beslut och antalet bifall har här kunnat sammanställas för åren 1983–2013. Under denna period finns totalt 575 prövade ansökningar/avgjorda mål/beslut. Under samma period fick 94 personer bifall i ansökan om tidsomvandling av straffet. Det motsvarar 16 procent av alla beslut. De övriga omfattar både beslut där personen inte fått bifall, beslut om att ansökan avvisas (exempelvis på grund av att det inte gått ett år sedan förra ansökan) och beslut om avskrivning (exempelvis på grund av att personen återtar sin ansökan om att få livstidsstraffet tidsomvandlat). Andelen bifall har varierat mellan 3 och 46 procent olika år, och låg något lägre under 1990-talet än både tidigare och senare.

⁶ Om de tre personerna med längst strafftid utesluts, sjunker den genomsnittliga strafftiden för perioden 2005–2013 från 24,9 år (se tabell 1) till 24,1 år.

Figur 4. Genomsnittlig strafftid vid tidsomvandlade livstidsstraff 1965–2013, i antal år. N=128. Källa: SOU 2002:26 bilaga 3, Justitiedepartementet (2014) samt Örebro tingsrätt (2014).

Utvecklingen innebär att den genomsnittliga strafftid som livstidsdömda avtjänar har ökat under i stort sett hela perioden sedan 1965. Ökningen i strafftid är dock mindre under perioden fram till början av 1990-talet (från i genomsnitt 12 år 1965 till 16 år 1993), och är som störst under 1990- och 2000-talen. I figur 4 presenteras hur de genomsnittliga strafftiderna för tidsomvandlade livstidsstraff har utvecklats under perioden 1965–2013.

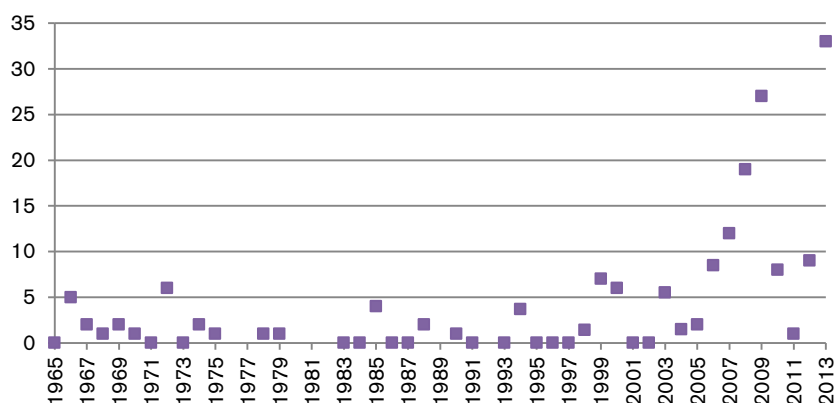
Utvecklingen mot längre strafftider innebär också att spridningen mellan de kortaste och längsta strafftiderna (variationsvidden) har ökat under perioden, framförallt under 2000-talet. I figur 5 visas denna skillnad för samtliga tidsomvandlade livstidsdomar 1965–2013. Skillnaden mellan de kortaste och de längsta tidsomvandlade straffen låg på mellan 0 och 6 år fram till 1998. Därefter, och framförallt från 2007 (då Örebro tingsrätt tog över besluten

om tidsomvandlingen), ökade skillnaden mellan de kortaste och de längsta tidsbestämda straffen. Som störst var variationsvidden 2013, då skillnaden mellan det kortaste och det längsta tidsomvandlade straffet var 33 år.

De allt längre verkställighetstiderna sedan främst mitten av 1990-talet och framåt hänger samman med att nådepraxis har skärpts sedan 1990-talet. Bland annat har det skett förändringar i möjligheterna att döma till längre tidsbestämda fängelsestraff vid bland annat återfallsbrottslighet och flerfaldig brottslighet. Detta har sannolikt medfört att praxis ändrats även när det gäller tidsbestämningen av livstidsstraffen mot allt längre verkställigheter, för att anpassa även de omvandlade livstidsstraffen till högre straffskalor (SOU 2002:26 s. 45).

Bedömningen kring att bevilja nåd har i allt högre grad under 1990- och 00-talet också skett efter en individuell bedömning

Figur 5. Skillnad mellan den längsta och den kortaste strafftiden (variationsvidden) för samtliga tidsomvandlade livstidsdomar 1965–2013. N=128, antal år. Källa: SOU 2002:26 bilaga 3, Justitiedepartementet (2014) samt Örebro tingsrätt (2014).

av brottet och den dömdes förhållanden än tidigare, vilket också kan ha påverkat praxis kring verkställighetstiderna vid livstidsstraff (prop. 2005/06:35 s. 13).

Utvecklingen kan också sättas i relation till en allt strängare syn på allvarliga våldsbrott (se ovan), där till exempel allt fler fall av dödligt våld rubriceras som mord. Det har under de senaste åren skett en rad straffskärpningar, med höjda straffvärden både för allvarliga våldsbrott och för mord (se t.ex. Brå 2014). Denna utveckling kan också ha haft effekter på bedömningen vid tidsomvandling av livstidsstraff.

Sammanfattande kommentar

Sammanfattningsvis kan konstateras att antalet livstidsdomar har ökat kraftigt fram till mitten av 00-talet, för att därefter minska. Sannolikt kommer de straffskärp-

ningar för mord som genomförts 2014 att leda till att antalet livstidsdomar åter ökar.

I princip samtliga livstidsstraff utdöms för mord, och andelen dödliga våldsbrott som rubriceras som mord (istället för till exempel dråp eller grovt vållande till annans död) har ökat under 00-talet. Andelen med en livstidsdom i våra fängelser har mer än fördubblats under de senaste 20 åren, och låg år 2013 på 3,4 procent.

Verkställighetstiderna för de personer som fått sina livstidsstraff omvandlade har ökat kraftigt, framförallt sedan mitten av 1990-talet. Praxis kring verkställighetstider vid livstidsstraff tycks därmed ha blivit väsentligt strängare under 2000-talet än under 1970- och 80-talen. Vilka strafftider de personer som idag döms till ett livstidsstraff kommer att avtjäna, är en fråga som kan besvaras först om ett par decennier.

Referenser

Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Brottsutvecklingen i Sverige 2008–2011*. Rapport 2012:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2014). *Skärpta straff för allvarliga våldsbrott: Utvärdering av 2010 års straffmättningsreform*. Rapport 2014:6. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Ds 2013:55. *Skärpt straff för mord*. Justitiedepartementet.

Jareborg, Nils & Zila, Josef (2010). *Straffrättens påföljdslära*. Stockholm: Norstedts juridik.

Johansson, Frida (2013). *Från livstid till visstid: Om tidsbestämning av livstidsstraff*. Examensarbete på juristprogrammet. Lunds universitet: Juridiska fakulteten.

NJA 2007 s. 194

Prop. 2005/06:35. *Lag om omvandling av fängelse på livstid*. Justitiedepartementet.

Prop. 2007/08:97 *Påföljder för psykiskt störda lagöverträdare*. Justitiedepartementet.

Prop. 2008/09:118. *Straffet för mord m.m.* Justitiedepartementet.

Prop. 2013/14:194. *Skärpt straff för mord*. Justitiedepartementet.

Rättsmedicinalverket (2010). *Livstidsdömda: En kohortstudie av livstidsdömda under åren 1965–2007 med fokus på risk- och skyddsfaktorer för intra-institutionellt våld samt återfall i brott efter frigivning*. RMV-rapport 2010:2. Stockholm: Rättsmedicinalverket.

SOU 2002:26. *Frigivning från livstidsstraff*. Justitiedepartementet.

Åklagarmyndigheten (2007). *Påföljd för mord – en sammanställning av domar meddelade efter Högsta domstolens dom NJA 2007 s. 194*. RättsPM 2007:16. Åklagarmyndigheten: Utvecklingscentrum Göteborg.

Datakällor

Justitiedepartementet (2014). Sammanställning rörande nådeansökningar som avser tidsbestämning av livstidsstraff under åren 2002–2007.

Kriminalvårdens statistikportal.

Kriminalvårdens statistiksupport.

SOU 2002:26. Bilaga 3.

Sveriges officiella kriminalstatistik (Brå).

Örebro tingsrätt (2014). Bifallna nådeansökningar om tidsomvandling av livstidsstraff 2007–2013.